

спеціальності мають середній рівень ФП. Слід зазначити, що, на відміну від трьох вище проаналізованих спеціальностей, у студентів спеціальності ФР спостерігається найбільший відсоток студентів з нижчим за середній рівнем ФП, який становить 5%.

ВИСНОВКИ

1. Вивчення наукової та методичної літератури дозволило виявити, що на сьогоднішній день рівень фізичної підготовленості студентів є, на жаль, на досить низькому рівні, що не є втішним для суспільства. Проблема дослідження і систематична оцінка рівня фізичної підготовленості студентів вищих навчальних закладів є актуальною, так як дає змогу виявити рівень рухової активності, фізичного здоров'я та дієздатності студентської молоді, накреслити шляхи і заходи їх поліпшення в процесі навчання у вищих навчальних закладах, активізувати роботу студентів зі свого фізичного вдосконалення, спонукати викладачів шукати ефективні засоби і методи фізичної підготовки студентів, а адміністрацію вищих навчальних закладів – знаходити додаткові резерви для поліпшення умов фізичного виховання студентів.

2. Порівняльний аналіз рівня фізичної підготовленості студентів різних спеціальностей дозволив встановити, що найкраще підготовлені у студенти, які навчаються ЗНУ за спеціальністю „Олімпійський та професійний спорт”, на другому місці – студенти спеціальності „Фізичне виховання”. Дещо нижчі показники рівня фізичної підготовленості спостерігаються у студентів спеціальності „Туризму”. Найнижчий рівень фізичної підготовленості в студентів, які навчаються за спеціальністю „Фізична реабілітація”.

3. Узагальнюючи результати даного дослідження, робимо висновок про те, що на основі проведеного дослідження з обліку рівня фізичної підготовленості студентів, можна отримати достовірну інформацію. Це дозволяє засобами фізичного виховання в умовах вищого навчального закладу на більш високому рівні вирішувати питання підвищення рухової активності та рівня фізичної підготовленості за рахунок фізичних ресурсів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах / затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 2 червня 1993р. – № 161. – Київ. – 25с.

2. Акимова М.Е. Содержание и методика проведения занятий по аэробике со студентами высших учебных заведений / проблемы и перспективы развития спортивных игр и единоборств в высших учебных заведениях // Сб. ст. Под ред. Ермакова С.С. / IV международный науч. конф. – Харьков – Белгород – Красноярск, 2008. – С.9-11.

3. Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України / Постанова від 15 січня 1996р. №80 Кабінет Міністрів України, 1996р.

4. Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України / Постанова від 15 січня 1996р. №80 Кабінет Міністрів України, 1996р.

5. Лысова И. А., Блинова А. В. Оценивание физической подготовленности студентов как метод педагогической диагностики / Проблемы педагогики и психологи. – 2008. – №4. – С. 107-110.

6. Pylojan R.A. Motivacija sportyvnoi dejatelnosti. – М.: F I S, 1984. – 104 s.

7. Trzesniowski R., Pilicz S. Tabele sprawnosci fizycznej mlodziezy w wieku 7-19 lat. – Warszawa, 1989. – 127 s.

УДК 796.071.4.001

Сопотницька О. В.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,

СТАН СФОРМОВАНOSTI ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ТРЕНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В статті проаналізовано стан сформованості рівня професійної підготовки тренера у випускників факультету фізичного виховання. На основі теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури та власного досвіду, ми з'ясували, що особливості організації професійної підготовки майбутнього тренера-викладача полягають у тому, що формування змісту, підбір методів, форм та засобів підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності повинні враховувати певні чинники. Основними чинниками, які впливають на організацію підготовки майбутнього тренера-викладача у вищих навчальних закладах, нами визначені: системний підхід до організації навчального процесу; професійна спрямованість дисциплін професійної підготовки; відповідність змісту, меті і завданням професійної підготовки майбутнього тренера-викладача; відповідність навчально-методичного матеріалу тенденціям розвитку професійної діяльності майбутнього тренера-викладача відповідно із соціально-економічним розвитком суспільства; раціональний добір дисциплін підготовки до професійної діяльності майбутнього тренера-викладача. Одержані дані анкетування дали можливість побачити, що рівень сформованості випускників факультету фізичного виховання до тренерської діяльності не зовсім відповідає вимогам сьогодення. За традиційного навчального процесу досягти високого рівня готовності майбутніх вчителів фізичної культури до тренерської діяльності досить складно. Це зумовлює необхідності розробки та впровадження у навчальний процес таких педагогічних умов, які б дозволили більш ефективно формувати вміння майбутнього тренера.

Ключові слова: анкетування, стан сформованості, тренер, професійна підготовка.

Сопотницкая Е. В. Состояние сформированности готовности будущего учителя физической культуры к тренерской деятельности. В статье проанализировано состояние сформированности уровня профессиональной подготовки тренера у выпускников факультета физического воспитания. На основе теоретического анализа психолого-педагогической литературы и собственного опыта, мы выяснили, что особенности организации профессиональной подготовки будущего тренера-преподавателя состоит в том, что формирование содержания, подбор методов, форм и средств подготовки будущего тренера-преподавателя к профессиональной деятельности должны учитывать определенные факторы. Основными факторами, которые влияют на организацию подготовки будущего тренера-преподавателя в высших учебных заведениях, нами определены: системный подход к организации учебного процесса;

профессиональная направленность дисциплин профессиональной подготовки; соответствие содержания, цели и задачам профессиональной подготовки будущего тренера-преподавателя; соответствие учебно-методического материала тенденциям развития профессиональной деятельности будущего тренера-преподавателя в соответствии с социально-экономическим развитием общества; рациональный подбор дисциплин подготовки к профессиональной деятельности будущего тренера-преподавателя. Полученные данные анкетирования позволили увидеть, что уровень сформированности выпускников факультета физического воспитания к тренерской деятельности не совсем соответствует требованиям. При традиционном учебном процессе достичь высокого уровня готовности будущих учителей физической культуры к тренерской деятельности достаточно сложно. Это приводит к необходимости разработки и внедрения в учебный процесс таких педагогических условий, которые бы позволили более эффективно формировать умения будущего тренера.

Ключевые слова: анкетирование, состояние сформированности, тренер, профессиональная подготовка.

Sopotnitska Olena. State of readiness formation of future teachers of physical culture to coaching activities. The paper analyzes the state of formation of coach training graduates of the Faculty of Physical Education. Based on the theoretical analysis of psychological and educational literature and our own experience, we found that the characteristics of professional training of coaches lie in the fact that the formation of content, selection methods, forms and means of training future coaches to professional activities should take into account certain factors. The main factors that affect the organization of training future coaches in higher education, we identified: a systematic approach to the educational process; professional orientation training courses; appropriateness of the objectives and tasks of training future coaches; line teaching materials development trends of the future of professional coaches in accordance with the socio-economic development of society; rational selection of courses of training for professional future coaches. The resulting survey data made it possible to see that the level of formation of graduates of the Faculty of Physical Education to coaching activities does not meet the requirements of today. According to the traditional learning process to achieve a high level of future teachers of physical training to coaching activities is difficult. This leads to the need to develop and implement the learning process of educational conditions that would allow better ability to shape the future of coach.

Key words: questionnaire, creation, condition, coach, professional training.

Система професійної підготовки фахівців, у тому числі й фахівців галузі фізичного виховання та спорту, розвивається відповідно до вимог сучасних соціально-економічних умов. Нині суспільство з ринковою економікою, що постійно розвивається, вимагає від закладів освіти підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних творчо, самостійно мислити, швидко пристосовуватися до змін, що відбуваються в навколишньому середовищі країни; готових до виконання своїх обов'язків у майбутній професійній діяльності. Реальні потреби сучасного суспільства у фахівців з високим рівнем опанованих теоретичних знань, сформованих умінь та навичок майбутньої професійної діяльності змінюють напрями організації педагогічного процесу у вищих навчальних закладах. На зміну навчання, яке здійснювалось на основі традиційної системи, повинні бути розроблені теоретико-методологічні підходи щодо особистісно-орієнтованого навчання; визначені, обґрунтовані зміст, форми, методи, засоби та організаційно-педагогічні умови навчання; розроблені теоретико-методологічні основи особистісно-орієнтованого навчання; з'ясовані механізми впровадження в освітній процес інтерактивних методів[1]. На основі теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури та власного досвіду, ми з'ясували, що особливості організації професійної підготовки майбутнього тренера-викладача полягають у тому, що формування змісту, підбір методів, форм та засобів підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності повинні враховувати певні чинники. Основними чинниками, які впливають на організацію підготовки майбутнього тренера-викладача у вищих навчальних закладах, нами визначені: системний підхід до організації навчального процесу; професійна спрямованість дисциплін професійної підготовки; відповідність змісту меті і завданням професійної підготовки майбутнього тренера-викладача; відповідність навчально-методичного матеріалу тенденціям розвитку професійної діяльності майбутнього тренера-викладача відповідно із соціально-економічним розвитком суспільства; раціональний добір дисциплін підготовки до професійної діяльності майбутнього тренера-викладача.

Метою статті є вивчення стану сформованості рівня професійної підготовки тренера у випускників факультету фізичного виховання. Власний педагогічний досвід та спостереження за навчальним процесом дозволяють зробити висновок, що рівень професійної підготовки у студентів факультету фізичного виховання досить низький. Щоб визначити рівень професійної підготовки тренера у студентів факультету фізичного виховання ми провели констатувальний експеримент. Дослідження проводилось протягом 2012 – 2013 навчального року на факультетах фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (55 студентів), Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського (100 студентів). На цьому етапі дослідження було проанкетовано 155 студентів випускних курсів денної форми навчання. Для студентів були розроблені анкети з закритими питаннями, анонімні, відповідно до існуючих вимог та рекомендацій [2;3;4;5]. Анкета для студентів включала 14 запитань. Питання були на одну та декілька правильних відповідей, на коротку відповідь та питання Ессе – необхідно було написати свою відповідь.

Визначення відсотків студентів ми здійснювали за формулою $k = \frac{n}{N} \times 100\%$, де n – кількість студентів, які дали позитивну

відповідь, N – загальна кількість студентів (В.Безпалько). Відповідно до логіки опитування і наступності у розв'язанні досліджуваної проблеми питання анкет були скомпоновані у декілька блоків. Перший блок питань ми умовно назвали: «Мотивація вибору професії і навчання студентів на факультетах фізичного виховання». Після одержаних результатів відповідей першого питання, ми дійшли висновку, що більшість студентів обох Вузів навчаються за напрямком «Фізичне виховання», де отримують спеціальність вчитель фізичної культури (ТНПУ-70%, ВДПУ-77%), і лише 29% студентів ТНПУ, та 23% ВДПУ навчаються за напрямком «Спорт», де отримують спеціальність тренера з обраного виду спорту. На друге питання «Що спонукало Вас здійснити саме цей вибір?», найбільше число студентів відповіли, що обрали свій напрямок через любов до спорту та прагнення підвищити спортивну майстерність (ТНПУ– 58%, ВДПУ – 60%). Друге місце посів мотив бажання працювати

Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)

з дітьми – по 20 % в обох ВНЗ. Третю сходинку зайняв мотив бажання стати тренером (16% і 21 % відповідно). І останнє четверте місце посів мотив бажання стати вчителем фізичної культури (в ТНПУ цей показник склав 5,4%, ВДПУ – 14%). Такі відповіді студентів можна пояснити тим, що на факультет фізичного виховання поступають переважно студенти які раніше займалися спортом і мають вже спортивні досягнення і відповідно спортивний розряд. На третє питання «Коли Ви визначились у виборі напрямку підготовки?», 81% студентів ТНПУ вирішили вступити на факультет фізичного виховання ще під час навчання у попередньому навчальному закладі (у школі) і лише 18% — зробили свій вибір під час вступної кампанії до вузу. У студентів ВДПУ ці показники становлять відповідно 74 % та 26 %. Четверте питання передбачало з'ясувати чи задоволені студенти обраною ними професією. Більшість студентів ТНПУ - 96% і 83% студентів ВДПУ відповіли «так», і невеликий відсоток студентів ТНПУ - 4%, та 17% студентів ВДПУ – відповіли «ні». У п'ятому питанні «Чи цікаво Вам навчатись на факультеті фізичного виховання?» відповіді студентів обох ВНЗ були практично однакові. Позитивну відповідь дали 94% студентів ТНПУ та 92% студентів ВДПУ, негативну відповідно 6% та 8%. Результати відповідей другого блоку питань «Науково-методична діяльність майбутнього тренера» свідчать про те що серед дисциплін, які сприяють підготовці майбутнього тренера випускники ТНПУ відмітили в своїх анкетах наступні: спортивні ігри – 70%, теорія і методика фізичного виховання, легка атлетика – 36%, гімнастика, фізіологія – 30%, методика фізичного виховання – 23%, анатомія – 21%. У випускників ВДПУ перелік дисциплін визначився таким чином: теорія і методика фізичного виховання - 69%, спортивні ігри – 36%, педагогіка 35%, анатомія – 23%, спортивно педагогічне удосконалення, основи теорії і методики спортивного тренування – 20%, фізіологія – 19%. Серед дисциплін навчального плану, які суттєво не допомагають у підготовці майбутнього тренера студенти ТНПУ відмітили наступні: соціологія – 27%, політологія, філософія – 23%, релігія – 16%, економіка – 14%. Випускники ВДПУ подали в своїх анкетах наступний перелік дисциплін: філософія – 44%, політологія – 18%, релігія, економіка – 16%, іноземна мова, етика – 15%, соціологія – 13%. Були студенти, які не відповіли на питання це 23% ТНПУ і 18% студентів ВДПУ. Отже результати відповідей показали, що серед дисциплін, які сприяють у підготовці майбутнього тренера студенти-випускники відмітили дисципліни професійної і практичної підготовки, а гуманітарні та соціально-економічні дисципліни, вважають тими які суттєво не допомагають у підготовці майбутнього тренера. На питання «Що на Вашу думку необхідно для якісної підготовки тренера?» ми отримали розмаїття думок. Більшість студентів ВДПУ (34%) вважають що для якісної підготовки тренера необхідна теоретична, методична і фізична готовність. Теоретичну і методичну готовність відмітили 11% студентів, методичну та фізичну – 9% студентів; теоретичну, фізичну – 6% студентів; 19% студентів вважають лише методичну готовність; 13% - лише теоретичну готовність і 6% студентів відмітили лише фізичну готовність.

У студентів ТНПУ результати відповідей виглядали так: 10% студентів вважають що для якісної підготовки тренера необхідна теоретична, методична і фізична готовність; 16% - методична і фізична; по 14% - теоретична і фізична, та теоретична і методична готовність; 30% відмітили методичну готовність; 9% теоретичну; 3% - фізичну готовність. Відповіді студентів на четверте питання другого блоку засвідчили, що у більшості студентів ТНПУ – 67% є власна бібліотечка методичної літератури для роботи майбутнього тренера, а в студентів ВДПУ число позитивних відповідей складає 50%. Це свідчить про те, що студенти сумлінно і активно готуються до занять і планують в майбутньому працювати за фахом. Результати дослідження третього блоку питань «Професійно-педагогічна готовність майбутніх вчителів фізичної культури до тренерської діяльності» свідчать про те, що більшість студентів обох Вузів оцінили свою готовність на достатньому рівні (ТНПУ – 49%, ВДПУ – 54%). Середній рівень готовності до тренерської діяльності у студентів ТНПУ – 43% та у студентів ВДПУ складає 37%. Малий відсоток студентів вважають свою підготовку на високому рівні (ТНПУ – 1%, ВДПУ – 7%) та низькому рівні (ТНПУ – 3%, ВДПУ – 1%). Що до професійних намірів студентів, то думки випускників двох ВНЗ різнилися. Так, більша частина студентів ТНПУ – 43% бажать працювати тренером, на відміну від ВДПУ, де більша частина студентів – 42% мають наміри працювати в іншій галузі. Своє бажання працювати вчителем фізичної культури висловили 21% - ТНПУ, а 28% студентів ВДПУ – бажання стати тренером. Планують працювати в іншій галузі 14% студентів ТНПУ, а у студентів ВДПУ – 13% виявили бажання працювати вчителем фізичної культури. Ми забезпечили можливість для студентів-випускників подати свої пропозиції щодо покращення підготовки тренерів у своєму ВНЗ. На жаль, більша частина випускників (41% обох ВНЗ) не виявило такого бажання. Збільшити кількість практичних занять запропонували студенти двох Вузів відповідно ТНПУ – 10%, ВДПУ – 17%. Збільшити тривалість тренерської практики, а методистам більш строго контролювати студентів пропонують 10% студентів ТНПУ. Збільшити кількість зустрічей з професійними тренерами різних видів спорту, проведення ними відкритих занять подали в пропозицію 9% студентів ТНПУ. Підвищити матеріальну базу, покращити спортивний інвентар запропонували 9% студентів ВДПУ та 3% ТНПУ. Збільшити кількість занять зі спортивних ігор хотіли б 7% студентів ВДПУ.

ВИСНОВКИ

Отже одержані дані анкетування дали можливість побачити, що рівень сформованості випускників факультету фізичного виховання до тренерської діяльності не зовсім відповідає вимогам сьогодення. За традиційного навчального процесу досягти високого рівня готовності майбутніх вчителів фізичної культури до тренерської діяльності досить складно. Це зумовлює необхідності розробки та впровадження у навчальний процес таких педагогічних умов, які б дозволили більш ефективно формувати вміння майбутнього тренера.

ЛІТЕРАТУРА

1. Bezkorovajna, L.V., Svat`yev, A.V. Deyaki aspekty` organizaciyi procesu pidgotovky` faxivciv fizy`chnogo vy`xovannya ta sportu do majbutn`oyi profesijnoyi diyal`nosti u vy`shhy`x navchal`ny`x zakladax / L.V. Bezkorovajna, A.V. Svat`yev // Visny`k Zaporiz`kogo nacional`nogo universy`tetu. Fizy`chne vy`xovannya ta sport, 2009. - # 2.S.5-10
2. Ashmary`n B.A. Teory`ya y` metody`ka pedagogy`chesky`x y`ssledovany`j v fy`zy`cheskom vospy`tany`y`. – М.: Fy`zkul`tura y` sport, 1978. – 224 s.
3. Beshelev S. D., Gurvy`ch F. G. Matematy`ko-staty`sty`chesky`e metody` ekspertny`x ocenok. – М.: Staty`sty`ka, 1974. – 160 s.
4. Тимчишин В. О., Тимчишин Л. П., Поліщук В. А. Логіка наукового дослідження: Методичні рекомендації. – Тернопіль, 1999. – 22 с.